

MAIJA MÄKI JA EIJA SCHWARTZ

”Mä elän niitä paikkoja edelleen”

Elämistilat kulttuuriperintönä yhden suvun muistelukerronnassa

1. Johdanto

Muistelukerronta sanoittaa ja tekee näkyväksi suvun kulttuuriperintöprosesseja (ks. esim. Lillbroända-Annala 2014). Tässä artikkelissa tarkastelemme yhden suvun, Lempiäisten sukuseuran jäsenten, muistelukerrontaa. Kiinnostuksemme kohteena on erityisesti se, millä tavoin ja millaisin kulttuurisin merkityksin suvun jäsenten lapsuuden ja nuoruuden elämistilat (engl. *lived space*) tulevat esille muistelukerronnassa. Tutkimuksellinen mielenkiintomme kohdistuu paitsi muistelukerronta-aineiston sisältöihin myös siihen tapaan, millä aineisto on luotu Lempiäisten sukuseuran ja Turun yliopiston kansatieteen oppiaineen yhteisessä tutkimusprojektissa, joka toteutettiin vuosina 2014–2017. Artikkelin jäsentyy kulttuurintutkimuksessa ja kansatieteessä olennaiseksi nousseiden käsitteiden, tilan ja paikan, avulla käydyn teoreettiseen keskusteluun kautta (ks. esim. Massey 2008; Lappi 2007). Elämistiloja käsittelevä muistelukerronta osoittaa tutkimuskohteena olevalle suvulle merkityksellistä tilaan sitoutuvaa kulttuuriperintöainesta. Aineistolähtöisesti nostamme esille erityisesti maaseutu- ja kaupunkiympäristöjen sekä mummoloiden ja mökkien muisteltujen elämistilojen piirteitä sekä visuaalisen muistelun kautta muistelu- ja muisteluheeseen nousevia elämistilojen kuvauksia. Lisäksi tuodaan esille luovutettu Karjala muistinpaikkana, muistelutyössä luotuna konstruktiona.

Sukuseurojen toiminnan voi kuvailla yleisesti ottaen jakautuvan kahtaalle. Merkityksellistä toimintaa on suvun jäsenten yhteisöllisyyden tunteen luominen ja tukeminen tässä ajassa. Toisaalta myös suvun yhteisen kulttuuriperinnön tutkiminen, jakaminen ja siirtäminen tuleville sukupolville on koettu sukuseuroissa tärkeäksi, näin myös Lempiäisten sukuseurassa. Nämä toiminnan muodot ja tavoitteet saattavat lomittua, ja käytännössä ne usein myös tukevat toisiaan. Muistitiedon tallentaminen, tutkiminen ja välittäminen ovat nousseet viime vuosina sukututkijoiden ja -seurojen kiinnostuksen kohteeksi niin sanotun perinteisen, henkilöhistoriaan keskittyvän jälkipolvitutkimuksen ohien (ks. esim. Ukkonen 2015). Lempiäisten sukuseuran toiminnassa kulttuuriperinnön siirtämisellä on

seuran toiminta-ajatuksen mukaan tärkeä, jopa keskeinen rooli. Seuran tarkoituksena on muun muassa lähentää eri sukupolvien edustajia toisiinsa ja lisätä näin tietämystä suvun eri jäsenistä, heidän asuinpaikoistaan, olosuhteistaan ja elintavoistaan. Edeltävien sukupolvien elämän tunteminen lähimenneisyyden konteksteissa mahdollistaa sukuseuran mukaan sen, että nykypolvet voivat ymmärtää esivanhempiansa elämää omassa ajassaan. Seura korostaa myös kotiseudun tuntemista, jossa tärkeäksi nostetaan suvun aikaisempien jäsenten asuinpaikkojen tuntemus. Sukuseuran sivuilla todetaan lisäksi: ”Tapahtumien tallentaminen on merkityksellistä sillä tämä päivä ja sen tapahtumat ovat jo huomenna historiaa” (www.lempiaistensukuseura.fi). Tämän valossa kiinnostavaa ei ole pelkästään vanhempien sukupolvien tuottama muisteluaineisto, vaan myös nuorempien kertomukset tämänhetkisestä arjestaan tilan ja paikan konteksteissa.

Aloite yhteiseen tutkimusprojektiin tuli Lempiäisten sukuseuran taholta. Heidän tavoitteenaan oli tallentaa sukuseuran jäsenten lapsuuden- ja nuoruudenaikaisia muistoja ja kokemuksia tieteellisen tutkimuksen avulla. Tutkimusidea sopi hyvin kansatieteen oppiaineen profilliin, ja kutsu otettiin vastaan. Tutkimushanke on siten yhteistyössä tehtävää etnologista tutkimusta (engl. *collaboration*, vrt. *co-laborative anthropology*), jossa yhteistyötä tehdään yhteisiin päämääriin ja tavoitteisiin sitoutuen (Ks. esim. Niewöhner 2016, 96–97; Stull–Schensul 1987). Tutkimustavaltaan hanke voidaan määritellä myös monitavoitteiseksi tilaustutkimukseksi, osaksi soveltavaa kulttuurintutkimusta, jossa tutkimushankkeen eteneminen tapahtuu pitkälti sukuseuran lähtökohdista ja tavoitteista käsin (O’Dell–Willim 2015, 99; Hämeenaho–Ylipulli–Suopajarvi 2018, 8–10). Hankkeen lopputuloksena syntyi *Sukupolvien äänet. Lempiäisten sukuseuran jäsenten lapsuus- ja nuoruusmuistoja* -teos, johon koottiin temaattisesti muisteluaineistoa tarinoiden ja eläväisen kerronnan muotoon (Koskihaara–Mäki 2017).

Tässä artikkelissa keskitymme tarkastelemaan Lempiäisten sukuseuran jäsenten muisteluaineistoa lapsuuden ja nuoruuden aikaisten elämistilojen kautta. Tämä näkökulma oli tutkimushankkeen aikana jatkuvasti läsnä. Sekä tutkijoita että sukuseuran aktiiveja kiinnostivat suvun jäsenten kokemat elämistilat ja monipaikkaisuus – muistelukerrontaan liittyvät ja eri aikoihin kiinnittyvät tilan ja paikan kokemukset. Tallennettu aineisto onkin erityisen runsas ja monipuolinen juuri tästä tematiikasta.

2. Aineisto ja menetelmät

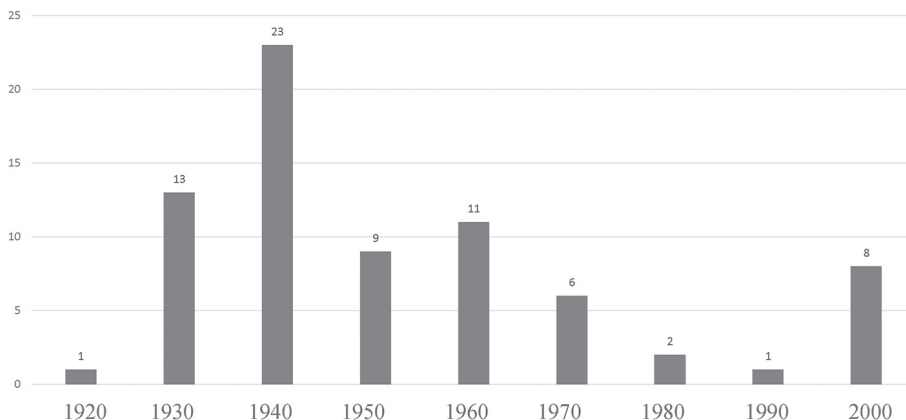
Tässä artikkelissa on käytetty tutkimushankkeen aineistoa, joka koottiin osallistamalla Lempiäisen sukuseuran jäseniä muistelemaan yhdessä lapsuus- ja nuoruusaikojaan. Aineiston hankinta kiteytyi aluksi neljän lapsuuteen liittyvän pääteeman ympärille: hankkeessa haluttiin selvittää suvun eri haarojen jäsenten lapsuuden leikkejä ja leikin muuttamista vuosikymmenten aikana, materiaalisia muistoja suvun jäsenten leikeissä käyttämien leikkitarvikkeiden avulla, vapauden ja vastuun muutoksia lapsuuden kokemuksissa vuosikymmenten aikana sekä maaseudun ja kaupunkiympäristön kokemusmaailmojen eroja muistellun lapsuuden kautta koettuna (TYKL/spa/1190, muistio hankkeen ohjausryhmän

kokouksesta 25.11.2014). Hankkeen edetessä tutkimuksen teemat tarkentuivat molempien osapuolten antaessa niille suuntaa ja kenttätöiden ohjatessa etnografiselle tutkimukselle tyypilliseen tapaan kysymyksenasettelua prosessinomaisesti yhä uusille urille (esim. Eriksen 2015, 670).

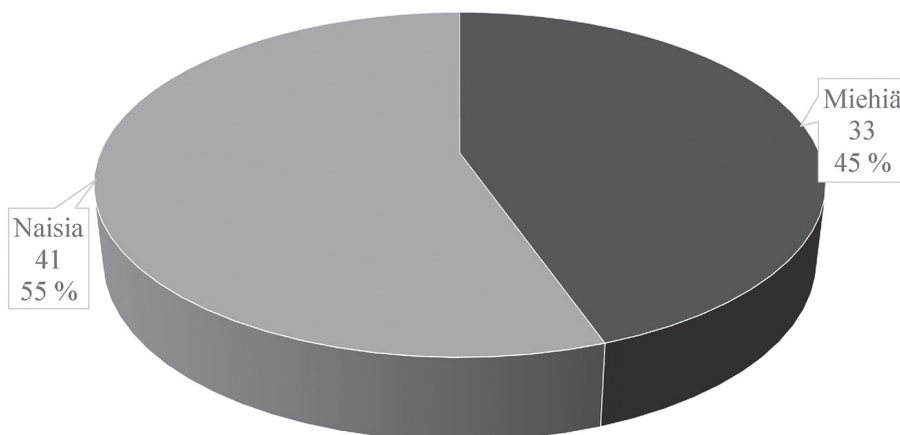
Muisteluaineisto koottiin vuosien 2015 ja 2016 aikana. Kenttätöet olivat monivaiheiset. Aluksi tehtiin kymmenen taustahaastattelua, minkä jälkeen näissä esiin nousseiden teemojen perusteella muotoiltiin sukuseuran jäsenille tarkoitettu verkkokysely. Tematisoitu verkkokysely tavoitti 24 henkilöä, jotka kirjoittivat yleensä hyvin laajasti ja paneutuvasti lapsuusmuistoistaan. Kootun muisteluaineiston perusteella haluttiin tavoittaa vielä saavutettua laajemmin sukuseuran jäseniä, erityisesti nuoria aikuisia ja lapsiperheitä. Aineistoa täydennettiin haastattelupäivillä, jotka kansatieteen oppiaine ja sukuseura järjestivät toukokuussa 2016 Turussa ja syyskuussa 2016 Lappeenrannassa. Haastattelupäivät oheisohjelmineen kiinnostivat sukuseuran jäseniä, ja kansatieteen opiskelijoiden tekemillä haastatteluilla aineisto täydentyi niin, että muistojen keruuseen osallistui lopulta eri tavoin yhteensä 74 sukuseuran jäsentä. Tätä voidaan pitää sukuseuran kokoon suhteutettuna onnistuneena otoksena, sillä seurassa on kokonaisuudessaan 325 jäsentä. Haastattelujen yhteydessä saatuja valokuvia digitoitiin Turun yliopiston Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen arkistoon yhteensä lähes 1 500 kappaletta (TYKL/dg/6383–7737 ja TYKL/dg/7739–7808, haastattelut on tallennettu samaan arkistoon aksessiotunnuksilla TYKL/aud/1117–1157).

Vanhin haastatteluihin osallistuneista oli syntynyt 1920-luvulla ja nuorimmat 2000-luvulla. Haastatteluihin ja muulla tavoin muisteluun osallistuneet sukuseuran jäsenet edustivat pääsääntöisesti 1930- ja 1940-luvuilla syntynyttä sukupolvea, mikä on muistitiedon keruuhankkeelle varsin luonteenomaista. (Ks. kaavio 1.) Tämä ikäryhmä elää niin kutsuttua muisteluikää, sillä heillä on jo runsaasti muistoja, perinnetietoa ja elämäkokemusta sekä usein myös halua siirtää tietojaan nuoremmille sukupolville (Ukkonen 2015, 12–13). Ensimmäisiin yksittäisiin haastatteluihin saatiin avainhenkilöitä, jotka olivat aktiivisesti mukana sukuseuran toiminnassa ja joilla oli kiinnostusta suvun historiaa kohtaan. Aktiivijäsenten myötä tutkimushankkeeseen saatiin osallistumaan myös heidän lapsiaan ja lastenlapsiaan, mutta kaiken kaikkiaan nuoremmat sukupolvet jäivät määrällisesti tutkimuksessa vähemmistöön. Tutkimushankkeessa tallennetut lapsuus- ja nuoruusmuistot painottuivat näin selvästi vuosikymmenien takaiseen menneisyyteen, ja toisaalta aineiston keruuseen osallistuivat pitkälti juuri sukuseurassa aktiivisesti toimivat henkilöt perheineen. Sukupuolijakaumaltaan tutkimusaineisto on melko tasainen ja näin tutkimustavoitteiden mukainen (ks. kaavio 2).

Tässä artikkelissa tuodaan esiin myös tutkimushankkeessa tuotettu visuaalinen aineisto, tallennetut valokuvat ja sukuseuran jäsenten piirtämät kognitiiviset, mentaaliset kartat. Kognitiivisilla kartoilla tarkoitetaan piirroksia, jotka haastattelupäiville osallistuneet sukuseuran jäsenet piirsivät lapsuutensa ja nuoruutensa tärkeistä paikoista omien kokemustensa ja muistojensa perusteella. Piirroksen valmistuttua jokaista haastateltiin ja pyydettiin kertomaan kuvassa olevista paikoista. Sekä valokuvat ja että haastateltavien

Kaavio 1. Tutkimushankkeeseen osallistuneiden sukuseuran jäsenten ikäjakauma syntymävuosikymmenittäin.

Kaavio 2. Tutkimushankkeeseen osallistuneiden sukuseuran jäsenten sukupuolijakauma.

piirtämät kognitiiviset kartat auttoivat herättelemään muistoja ja keskustelua nykypäivänä mahdollisesti jo kadonneista ympäristöistä. Piirrosten avulla haastattelujen keskustelut syvenivät ja laajenivat, ja uusia tasoja haastateltavien lapsuuteen ja nuoruuteen löytyi (Koskihaara–Mäki 2017, 14–15). Piirrookset kertovat myös muistelijoiden tavasta hahmottaa menneisyyden ympäristöjä, tiloja ja paikkoja visuaalisesti. Visuaalinen aineisto nostikin esille jo unohdettuja yksityiskohtia ja tilanteita näyttäen konkreettisesti muistikuvia suvun jäsenten arjen ympäristöistä.

Tutkimusmenetelmänä tässä artikkelissa on käytetty kansatieteelliselle tutkimukselle luonteenomaista kulttuurianalyttistä lähestymistapaa, jossa arkinen ja jokapäiväinen

nähdään kulttuuristen merkityksenantojen kautta ja avulla (Ehn–Löfgren 1982). Muisteluaineistoa on analysoitu temaattisesti elämästilojen käsitteeseen sitoutuen. Kulttuurianalyysin avulla aineistosta on nostettu esille haastateltavien lapsuuden ja nuoruuden elämästilojen kulttuurisia merkityksiä, arjen elämään liittyviä tilaan ja paikkaan sitoutuvia asioita, jotka muulla tavoin tutkittuna saattaisivat jäädä piiloon, huomaamattomaksi (ks. Ehn–Löfgren 2007). Tutkimuseettisen valinnan olemme tehneet, kun olemme pyrkineet tuomaan esille haastateltavien omaa ääntä paljastamatta kuitenkaan heidän henkilöllisyyttään. Olemme halunneet tavoittaa kulttuurianalyysin hengessä haastateltavien tunne- muistoja ja asioita, joita he ovat itse pitäneet haastattelutilanteissa merkityksellisinä ja tärkeinä. Sukuseuran jäsenet osallistuivat tutkimushankkeessa yhteisen kulttuuriperintönsä tallentamiseen ja konstruomiseen osallistuen ja osallistaen toisiaan muisteluun. Monelle vanhemmalle ikäluokan edustajalle hanke oli tärkeä oman henkilöhistorian tallentamisen väylä ja väline tulevia sukupolvia varten. Osallistuminen ja osallisuus, yhdessä tekeminen, ovatkin sidoksissa kulttuuriperintöprosesseihin (esim. Luoto–Lundgren 2017, 227). Halu muistella ja tulla muistetuksi suvun sisällä välittyi tutkimushankkeen aikana yksilö- ja ryhmähaastattelutilanteissa konkreettisella tavalla meille tutkijoille.

3. Elämästilat kulttuuriperinnön muotona

Ihminen elää ja toimii fyysisesti jossain paikassa; koko elämä on sitoutunut tavalla tai toisella joko yhteen tai useampaan paikkaan, jotka muodostavat tilan ja siihen liittyvän kokemusmaailman. Maantieteilijä Yi-Fu Tuanin mukaan paikan ja ihmisen minuuden välillä on läheinen, eheyteen pyrkivä tunneside, ymmärrys paikan tajusta (Tuan 2004, 45–47, 55). Tämän kokemusmaailman siirtäminen kulttuuriperintönä asuinpaikkoineen, olosuhteineen ja elintapoineen seuraaville sukupolville oli yksi Lempäisten sukuseuran tavoitteista projektiin lähdettäessä. Kulttuurintutkimuksen parissa tilaa ja tilan käsitettä on tutkittu 1990-luvulta alkaen yhä monipuolisemmin (Enges–Heimo–Mahlamäki–Virtanen 2015, 133; Meriläinen–Hyvärinen 210–212). Tilaa sosiaalisena käsitteenä pohti jo ranskalainen filosofi Henri Lefebvre vuonna 1974 julkaisemassaan teoksessa *Production de l'espace* (Lefebvre, 1974). Hän jakoi tilallisuuden kolmeen alakategoriaan, jotka hän muodosti muun muassa ihmisten rutiinien eli arkielämän sekä yhteisön muodostaman rakennetun ja jatkuvasti uudelleen rakentuvan ympäristön perusteella. Lefebvren kolme tilan aspektia ovat havaittu, käsitteellistetty ja eletty tila (Lefebvre 1991, 38–41; Lappi 2007, 31–32).

Eletty tila, engl. *lived space*, on käännetty suomeksi myös *elämästilaksi*. Alun perin humanistisen maantieteen tutkimuksesta kulttuurintutkimukseen siirtynyt käsite perustuu ihmisen kokemuksellisuuteen omassa fyysisessä ympäristössään. Kuten etnologi Tiina-Riina Lappi tiivistää: ”[– –] tilallisuus muotoutuu ihmisten ja ympäristön kohtaamisissa ja vuorovaikutuksessa” (Lappi 2007, 199–200). Elämästila on ”arkisen elämämaailman tilallinen ulottuvuus” ja siihen sisältyvät kodin lisäksi hänen arkisen elämänsä muut alueet, rajat, maisemat ja paikat. Koska elämästila on jokaisen omiin kokemuksiin ja

käsityksiin perustuva rakenne, se ei vastaa fyysistä todellisuutta esimerkiksi mittasuhteitaan tai välimatkoiltaan. (Enges ym. 2015, 137.)

Englantilainen maantieteilijä Doreen Massey on pohtinut laajasti tilan, ajan ja paikan yhteyttä toisiinsa. Paikka käsitetään usein tilaa suppeammaksi. Tässä vastakkainasettelussa paikka on paikallinen ja tila suurempi alue paikan ympärillä, nykymaailmassamme rinnastettavissa globaaliin. Massey'n itsensä mukaan ”tila on useiden liikeratojen muodostama sommitelma tai samanaikaisuus”. Yhdenkaltaisena sommitelmana tila on olemassa vain hetkellisesti, ja tämä hetkellinen otos luo paikan. Näin ollen paikat ovat ymmärrettävissä tilojen kohtauspaikoiksi, liikkeen kautta hahmottuvaksi elämismaailmaksi. Paikka ei koskaan pysy samanlaisena, sillä se muuttuu jatkuvasti tilan ja ajan muutoksen mukana. (Massey 2008, 189–191, 210–217, ks. myös Meriläinen-Hyvärinen 2014, 211.)

Tässä artikkelissa lähestymme Lempiaisten sukuseuran muisteluaineistossa esille tulevia paikkoja elämistila-käsitteen avulla. Elämistilaan kuuluvat ne paikat, joissa sukuseuran jäsenet arkeaan elivät, heidän muuttuvat elin- ja asuinympäristönsä sekä liikkumiseen liittyvät tekijät ja näihin liittyvät sosiokulttuuriset ulottuvuudet. Tämä sopii myös kansatieteen perinteiseen tutkimustraditioon: tavallisen ihmisen arjen tutkimiseen (esim. Räsänen 1997, 23). Varhaisempi ihmisten asuinympäristöihin liittynyt kansatieteellinen tutkimus keskittyi usein vain fyysiseen ulottuvuuteen, paikkaan. Maaseutututkimus on kuitenkin voinut sisältää osittain sosiokulttuurisia merkityksiä samalla kun se on tarkastellut esineellisyyttä, esimerkiksi maaseudun pihatyyppejä rakennuksineen. Laajempi tilan ja kokemuksellisuuden aspekti on tullut kansatieteen tutkimuksiin mukaan vasta myöhemmin 1990-luvulla. (Virtanen 1994, 24–26.)

Paikkoihin liittyy ajan eri tasoja, jotka liittyvät myös muisteluun. Haastatteluilla kerätty aineisto on muistitietoa, jota tässä artikkelissa kutsumme muisteluaineistoksi. Läsä ovat kertomisen hetki sekä ne hetket, joita muistellaan. Muistelu on menneisyyden palauttamista mieleen, mutta samalla se on menneisyyden tulkintaa, uudelleen käsittelyä ja jopa muuttamista. (Ukkonen 2000, 11.) Muistin olemus on monimutkainen. Toisaalta se on yksilöllistä, henkilökohtaista ja jokaisen omiin konkreettisiin kokemuksiin perustuvaa, ja toisaalta se on kollektiivista, yhteistä kulttuurista ja sosiaalista käsitystä asioiden kulusta historiassa. Nämä liittyvät erottamattomasti toisiinsa: yksilön muistikuvien perusteella rakennetaan kulttuurista muistia, mutta kulttuurinen muisti vaikuttaa samalla siihen, mitä yksilö muistaa. (Korkiakangas 2005, 129.) Mielenkiintoisen tulkinnallisen piirteen aineistoon tuo lisäksi se, että kyseessä on muisteltu lapsuus ja nuoruus – tutkimuskohde, joka on koettu kansatieteessä mielekkääksi jo vuosikymmenien ajan (ks. esim. Korkiakangas 1996 ja Kalliala 1999, uudemmassa tutkimuksesta esim. Roivainen 2016 ja Vanha-Similä 2017.) Lapsen kokemusmaailman tavoittaminen aikuisuudesta käsin on kovin vaikeaa; aikuiselle lapsuudessa on sekä tuttuutta että vierautta. Lapsuusmuistot myös muokkautuvat jatkuvasti ja muistoista kertominen tuo lapsuuteen uudenlaisia tulkintoja ja sävyjä (Korkiakangas 1996, 11). Lapsuuden ja nuoruuden muistot rakentavat identiteettiä ja niiden jakaminen on osa paitsi identiteettityötä myös kulttuuriperintöprosessia, jossa siirretään henkilökohtaista, mutta samalla myös esimerkiksi suvun yhteistä kulttuuriperintöä (ks. Smith 2006).

Muisteluun ja muistamiseen liittyy nostalgia. Nostalgia on valikoivaa muistamista, jossa on mukana kaihoa ja kaipausta. Nostalgian avulla ihminen, joko tietoisesti tai tiedostamattaan, unohtaa tavanomaiset ja epämiellyttävät asiat ja tekee muistostaan miellyttävän sekä harmonisen. (Korkiakangas 2005, 140.) Nuoruuden sukupolvia tutkinut Kaisa Vehkalahti toteaa, että hänen aineistossaan, 1920–1930-luvuilla syntyneiden kirjoittamissa elämänkerroissa, muistot varhaislapsuudesta saivat enemmän nostalgisia sävyjä kuin sitä seuranneet nuoruusajan muistot. Tällä ikäpolvella nuoruuteen liittyivät lapsuuden ”huolettomuuden” vastakohtana muun muassa raskas työ, vanhempien kuolema ja monilla sota-aika. (Vehkalahti 2014, 79–80.) Sukupolvet nähdään tässä suurina joukkoina suunnilleen samanikäisiä ihmisiä, joiden elämänvaiheita kuvaavat samankaltaiset kokemukset. Kokemusten täytyy olla sellaisia, että ne pystytään jakamaan tai ainakin tunnistamaan. Kokemuksilla viitataan ”sukupolvien objektiivisiin oloihin”, mikä voidaan ymmärtää käytännössä elinoloiksi. Elinolot sisältävät muutokset ja tapahtumat, jotka saavat aikaan yhdistäviä kokemuksia. (Hoikkala–Paju 2008, 271.) Lempiäisten sukuseuran muisteluaineistossa osallistujien ikäjakauma painottui toisen maailmansodan molemmin puolin syntyneisiin sukupolviin (kaavio 1). Sodanjälkeinen jälleenrakennusajan lapsuus nähtiin tässä aineistossa pääosin myönteisenä aikana, vaikka elinolot olivatkin olleet vaatimattomat, jopa köyhät. Sukupolvien yhteinen selviytymistarina tiivistyi erään muistelijan toteamuksessa saaden nostalgisiakin sävyjä: ”Et siitä mie oon hyvillään, et on tiukoilla oltu” (TYKL/aud/1151).

Elämistila ja muistitieto ovat siis olemukseltaan samankaltaisia, sillä molemmissa painottuvat yksilön oma kokemuksellisuus ja subjektiivisuus. Lapsuuden muistellut asuinpaikat ovat luomus lukuisista tilan, ajan ja paikkojen yhteenliittymistä ja yhteisesti jaettuna ne luovat myös suvun yhteistä kulttuuriperintöä. Muistelussa paikka syntyy aina yhä uudestaan ja aina vääjäämättä erilaisena. Ihmiset uskovat silti muistavansa heille tärkeät asiat juuri sellaisina, kuin ne ovat todellisuudessa tapahtuneet (Ukkonen 2015, 30–36). Sukuseuran tutkimusaineistossa eräs haastatelluista pohti itse osuvasti suhdettaan lapsuusympäristönsä muistoihin: ”[– –] kun mä [nykyään] asun tolla alueella, ni mä tavaltaan oon nähny, elän niitä paikkoja niinku edelleen, aikuisena samoja, samoja paikkoja” (TYKL/aud/1119).

Muistelu tapahtui vuorovaikutuksessa haastattelijan kanssa ja perustui haastattelu-runkoon, minkä lisäksi osa tutkimusprojektin haastatteluista toteutettiin ryhmähaastatteluina, jolloin kerrotut muistot olivat vuorovaikutusta eri muistelijoiden sekä haastattelijan kesken. Tämän tutkimuksen kohdalla voi ajatella myös, että muistelun tarkoitus ja tavoite, sukukirjan muodostaminen, on vaikuttanut osaltaan siihen, miten paikkoja muisteltiin. Sukujen muistitiedon kerrontaa Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran kilpakeruuvastusten pohjalta tutkinut Pauliina Latvala toteaa, että kerronnan ytimenä ovat muistot, jotka parhaiten määrittelevät omaa taustaa ja vahvistavat identiteettiä. ”Se, kuinka muistoja jaotellaan, järjestellään ja siirretään eteenpäin, määrittelee siis henkilökohtaista ja kollektiivista identiteettiä.” (Latvala 2000.) Vaikka Lempiäisten sukuseuran aineistosta esiin nousi pääsääntöisesti positiivisia muistoja, myös negatiivisia koettuja, toisin sanoen vaikeita ja synkkiäkin muistoja nostettiin ajoittain esiin (TYKL/spa/1190, muistio hankkeen

ohjausryhmän kokouksesta 25.11.2014). Vaikeammat muistot kääntyivät kuitenkin muistelukerronnassa usein vahvistaviksi kokemuksiksi, muissakin kuin sota- ja pula-ajan konteksteissa. Huomattavaa on, että hankkeessa haastatellut sukuseuran jäsenet tulivat taustaltaan yhtä lukuun ottamatta vakaista, lapsuudessa perusturvan antaneista oloista.

Yksi ja sama fyysinen asuinpaikka voi eri henkilöiden kertomana vaikuttaa hyvinkin erilaiselta riippuen yksilön kokemuksista. Sukulaissuhteet toivat mielenkiintoisen näkökulman muisteltuihin paikkoihin Lempiäisen sukuseuran muisteluaineistossa, sillä haastateltavat olivat osittain läheistä sukua keskenään. Tutkimusaineistossamme oli kaksi perhettä, joista mukana oli kolme sukupolvea: isovanhemmat, heidän aikuinen lapsensa mahdollisesti puolisonsa kanssa ja näiden lapsi tai lapset. Useassa tapauksessa mukana oli perheitä kahdessa sukupolvessa, vanhempia ja heidän aikuistuneita lapsiaan. Sukupolvien jatkuvuus ja samalla muistojen erillisuus ja subjektiivisuus loivat mielenkiintoisen, elävän elämistilojen kudoksen.

4. Maaseutu- ja kaupunkiympäristöjen kokemusmaailmoja

Lempiäisten sukuseuran jäsenten lapsuuden asuinpaikat sijaitsivat pääosin eteläisessä ja kaakkoisessa Suomessa. Alun perin suku on lähtöisin juuri kaakkoisesta Suomesta, Lappeelta, Rautjärveltä, Ruokolahdelta ja Uudeltakirkolta eli osin myös luovutetun Karjalan alueelta. Tutkimukseen osallistuneet vanhemmat sukuseuran jäsenet elivät lapsuutensa useimmiten maaseudulla, ja siellä vietettyä lapsuusaikaa muisteltiin hyvinkin vaatimattomaksi. Kodit olivat monilapsisille perheille nykyajan näkökulmasta ahtaat, ja perheessä saattoi olla ydinperheen lisäksi tilaa jakamassa useampi sukupolvi tai muita sukulaisia. ”[- -] oli 32 neliöä, meitä asu siinä viis muksua ja kaks vanhempaa. Sitte oli vielä serkkuja, ne kävi Imatralla koulussa, niin oli talviaikana majotuksessa.” (TYKL/aud/1129). Muistot ahtaista oloista eivät kuitenkaan olleet negatiivisia; ne voidaan käsittää enemmänkin neutraaleiksi toteamuksiksi tuon ajan yleisestä elintasosta, mikä oli kaikille yhteiskunnan jäsenille samankaltainen. Monen sukupolven suurperheet loivat myös tiiviin yhteisön, jota muisteltiin toistuvasti lämmöllä.

[- -] aina ku tulin kotiin, ni aina oli joku kotona, oli pullaa leivottu tai leipää, [- -] ruoka valmiina ja, ja uunit lämmitettynä ja kaikkee. Et se oli jotenkii semmonen, ja sit tietenkii kun oli ne serkukset siinä yhessä, ni oli semmonen, semmonen, jotenkii semmonen mukavampi aika. (TYKL/aud/1124.)

Sama lämmöllä muistelu koski maaseutujen kyläyhteisöjä laajemminkin.

[- -] koskaan ei kärsitty minkään puutetta, mut et nykymittapuulla, ni eihän ollu mikään rikas perhe, mut se elämä siin suurperheessä ja kyläyhteisössä ni se oli siis todella rikasta. En ikinä voi, en ees omille lapsille voi tarjota sitä rikkautta. (TYKL/aud/1138.)

Saman sisarusarjan toinen muistelijä kertoi, kuinka esimerkiksi leivän loppuessa saatiin leipää lainata naapurista ja viedä tuoretta leipää takaisin, kun oli taas itse leivottu. Sisaruksat kertoivat myös talkootöistä, joita kylän taloissa käytiin tekemässä. (TYKL/aud/1138.) Samankaltaisia muistoja kylän yhteisestä heinänteosta kesäaikaan tai syksyisestä sadonkorjuusta, esimerkiksi perunannostosta, kertoivat myös muut sukuseuran jäsenet (esim. TYKL/aud/1124; TYKL/aud/1133). Työ oli oleellinen osa vanhempien sukupolvien muistoja Lempiäisten sukuseuran aineistossa ja samalla yksi tekijöistä, mikä vaikutti lasten kokemukseen elinympäristöstään. Lapset osallistuivat kotitilansa töihin ja liikkuiivat lähiympäristössään esimerkiksi paimenessa, peltotöissä ja metsässä marjanpönninnässä. (Kuva 1, ks. myös Korkiakangas 1996.)

Varsinkin pikkukaupunkien elinympäristö oli monin tavoin verrannollinen maaseudulle. Vielä 1900-luvun puolivälissä oli esimerkiksi tyyppillistä, että pikkukaupungeissa talojen pihalla oli omat pienet puutarhat ja pihakarsinassa saattoi olla elätinä teuraaksi eläimiä (TYKL/spa/1190). Selvästi kaupunkimaisin lapsuusympäristö oli Helsingin keskustassa. Osittain lähes ydinkeskustassa 1950- ja 1960-luvuilla kasvanut mies pohti muun muassa, että kerrostalokodin sisäpiha oli ehkä aikuisen silmin ankea mutta lapsille jännittävä. Kotitalon ulkopuolella kaupunkilaislasten reviiiri ulottui leikkikentälle ja

Kuva 1. Rissalan varuskunta-alueella kasvaneet sisaruksat pääsivät usein läheiseen, puolustusvoimien omistamaan saareen viettämään vapaa-aikaa. Tässä tunnelmallisessa kuvassa sisaruksat polttelevat risuja 1960-luvun lopulla. (TYKL/dg/6437.)

Kuva 2. Pihapiirin kaupunkilaislapsia keväisissä patoleikeissä vuonna 1956. (TYKL/dg/6608.)

uimarannalle. Kun perhe muutti keskusta Lauttasaareen, lapset käyttivät sujuvasti bussia kaupungissa liikkumiseen. (TYKL/aud/1117.) Lapsena opittu helppo liikkuminen busseilla tuli ilmi myös muiden kaupungissa kasvaneiden haastattelussa. (Kuva 2, TYKL/aud/1119; TYKL/aud/1122.)

Maaseutu- ja kaupunkilaislapsuuden erot sekä samalla 1900-luvun toisella puoliskolla tapahtunut voimakas maaltamuutto ja kaupungistuminen kulminoituivat hyvin kahden 1950-luvun lopulla syntyneen serkuksen haastattelussa. Toinen heistä kasvoi perinteisessä maalaistalossa isänsä kotitilalla Lappeen maaseudulla, jonne tämä oli jäänyt jatkamaan maanviljelystä ja karjanhoitoa. Lapset osallistuivat tilan töihin, eikä harrastusmahdollisuuksia ollut lähellä tarjolla. Karjanhoito satoi vanhempia, joten esimerkiksi matkustelu edes kotimaassa oli harvinaista. Ylioppilaskirjoitusten jälkeen 1970-luvun lopussa naisesta tuli osa suomalaisten Ruotsiin lähtenyttä muuttoaaltoa. Nainen palasi perheineen Suomeen, kun lapset tulivat kouluikään, sillä heidät haluttiin kasvattaa ja kouluttaa kotimaassa. Suvun merkitys – läheisyys – nousi hänen haastattelussaan tärkeäksi. (TYKL/aud/1157.) Vuotta nuorempi serkku puolestaan asui kaupunkiympäristössä Lappeenrannassa. Hänen isänsä oli lähtenyt opiskelemaan ja työskenteli puuteollisuuden parissa, ja perhe asui uudessa omakotitalossa vastakaavoitetulla asuinalueella kaupungin liepeillä. Lapsuuttaan ja nuoruuttaan hän kuvaili sanoilla ”keskiluokkainen maailma”. Kaupunkikodin lisäksi perheellä oli mökki, jossa vietettiin kesällä pitkiä aikoja. Keskiluokkaiseen

maailmaan kuului aktiivinen elämä uudessa kaupunginosassa sekä jossain määrin jo ulkomaanmatkailu. (TYKL/aud/1157, ks. myös Mäki 2017)

Nuorempien sukupolvien kohdalla maaseutu tai kaupunki ei ollut samalla tavalla elämää määrittävä tekijä kuin heidän vanhemmillaan ja isovanhemmillaan. Maaseutu oli muuttunut taajamaksi, eikä maatalouttakaan enää harjoitettu kenenkään kotona millään muotoa. Pitkät välimatkat kaupunkiin ja palveluihin olivat ehkä ainoa tekijä, joka erotti maalla kasvaneet lapset kaupunkilaislapsista. (Esim. TYKL/aud/1126.) Toisaalta aineisto on 1980-luvulta ja siitä eteenpäin syntyneiden osalta hyvin kapea, eikä pitkälle vieviä johtopäätöksiä ole mahdollista tehdä.

Leimallisen kasvuympäristön antoivat lisäksi tehdaspaikkakuntien ja armeijan työntekijöiden yhteisöt. Kansatieteilijä Maria Vanha-Similä on tutkinut väitöskirjassaan Forsan tehdasyhteisön lapsiperheiden arkea 1950–1970-luvuilla ja todennut, että tehtaalla oli suuri merkitys työntekijöidensä perheiden arjessa (Vanha-Similä 2017). Lempiäisten sukuseuran muisteluaineistossa oli mukana kaksi henkilöä, jotka elivät lapsuudessaan 1940-luvun tehdaspaikkakunnilla Kymenlaaksossa. Tehdas määritti selvästi heidän lapsuusaikaansa jo siitä syystä, että perheet asuivat tehtaan omistamissa asunnoissa. Tehdas järjesti myös runsaasti toimintaa työntekijöidensä lapsille: koulukyytejä, vapaa-ajalla erilaisia kerhoja ja retkiä sekä mahdollisuuksia harrastaa yhdessä urheilua. Asuinalueet olivat lisäksi hyvin vilkkaita, sillä lapsia oli paljon. (TYKL/aud/1121; TYKL/aud/1125.) Samanlaisia muistoja oli kahdella Rissalan varuskunta-alueella kasvaneella sisaruksella. Elämä oli yhteisöllistä, mikä on heidän mielestään vaikuttanut heidän tapaansa toimia aikuisenakin esimerkiksi työelämässä. (TYKL/aud/1126; TYKL/aud/1143.)

Elämistilaan kuuluivat myös koulu ja erilaiset leikkipaikat sukupolvista riippumatta. Kouluja muisteltiin monipuolisesti, ja koulumatkat olivat merkittävä osa muisteltua koulumaailmaa myös nuoremmilla sukuseuran jäsenillä. ”Sit talvisin oli aina potkukelkkakisat koulusta kotiin. Tai täs lähellä on semmonen jyrkkä alamäki, kuka kerkee ensimmäisenä alamäen alas.” muisteli 2000-luvulla koulua käynyt mies. (TYKL/aud/1126.) Elämistilassa liikkuminen oli muutenkin merkityksellisestä. Polkupyörä ja vanhemmille sukupolville sukset olivat usein muistelun kohteena. Lapset kulkivat ympäristössään myös leikkien kuljettamana, sillä leikit sijoittuivat pitkälti ulos. Leikit olivat samalla yhteisöllisiä, sillä ne kokosivat yhteen kylän tai pihan lapsia.

[– –]mulla siinä naapurissa oli, oliko se seittemän poikaa tai kaheksan poikaa, ja toisessa naapurissa oli seittemän tyttöä, ja sitte niitä, sitä väliä rampattiin ja metsissä juostiin, pelloilla ja puskissa, ja puihin kiivettiin ja todella siellä ihan luonnon keskellä, voi sanoo näin. (TYKL/aud/1118.)

Lähiluonto toistui muistoissa lasten leikkipaikkana: lapset leikkivät metsissä ja uivat meressä, järvessä tai joessa. Erilaiset kivet ja kalliot saattoivat olla lasten reviiirillä luonnollisia rajoja, joita ei ylitetty. Sukuseuran jäsenet aina 1970-luvulla syntyneisiin asti huomauttivat usein, että heidän lapsuudessaan ei ollut liikkumisen suhteen annettuja rajoja yhtä paljon kuin nykylapsilla.

Erityisesti 1900-luvun loppuvuosikymmeninä ja 2000-luvulla syntyneillä sukupolvilla elämistilaan kuuluivat oleellisesti säännölliset harrastukset paikkoineen ja niihin kulkeminen. Harrastukset sijaitsivat osittain lasten lähiympäristössä, kuten vaikkapa koulun sählykerho (TYKL/aud/1122), mutta myös naapurikaupungissa, kuten seuraavan esimerkin urheiluharrastus:

Jalkapallosta tais olla [harjoitukset] ainenkii kaks kertaa viikosa, että joskus vanhempana oisko ollu kolmee kertaa jo. [- -] Ja lentopallosta oli kans varmaan, pari kertaa viikossa oli Lappeenrannassa harkat, sit oli tääl Savitaipaleella kans, se oli varmaan parhaimmillaan, et sit neljää kertaa viikossa. (TYKL/aud/1126.)

Heidän sukupolvelleen tyypillisesti vapaa-aikaa vietettiin myös matkustelemalla perheen kanssa, usein ulkomailla. ”Niin ni, viime hiihtoloma oltiin Saksan Bremenissä [- -]. Kesäloma on se aina joku perinteinen matka jonnekin.” (Kuva 4, TYKL/aud/1122.) Mielenkiintoista on, että nuoremmat sukuseuran jäsenet eivät kertoneet samalla tavoin perheen kodista kuin vanhemmat sukupolvet, vaan heidän haastatteluissaan painottui enemmän juuri tekeminen ja liikkuminen harrastuksissa ja matkoilla. Kokemuksellista ympäristöä laajensivat nuorimmilla sukuseuran jäsenillä myös virtuaaliyhteydet kavereiden kanssa niin Suomessa kuin ulkomailla esimerkiksi älypuhelimien WhatsApp-soveluksen kautta (TYKL/aud/1122).

5. *Mummolat ja kesämökit muistelun kohteena*

Kotiympäristöjen lisäksi Lempiäisten sukuseuran jäsenet kertoivat muista heille merkityksellisistä paikoista. Huomattakoon, että projektiin osallistuneet sukuseuran jäsenet tulivat pääasiassa tasapainoisista ja ehjistä oloista. Ikäviä tai ahdistavia muistoja ei tuotu juurikaan esiin tai ne jätettiin tarkoituksella kertomatta. Esimerkiksi sota-orpous tai Ruotsissa vietetyt sotalapsivuodet olivat tulkittavissa lopulta hyväksytyiksi, jopa positiiviseksi elämää kantaviksi kokemuksiksi. Poikkeuksena aineistossa oli eräs 1960-luvulla syntynyt mies, jonka lapsuus oli ollut rikkinäinen (TYKL/aud/1120.). Kyseisen 1960-luvulla syntyneet miehen muistoissa lapsuus ja nuoruus olivat aikaa, johon kuuluivat hylkäämisen ja ulkopuolisuuden tunteet, rankka työnteko kouluikäisenä sekä läheisen alkoholin käyttö. Hän oli joutunut asumaan mummonsensa luona, sillä yksinhuoltajaäiti oli lähtenyt merille töihin, eikä mummolalla ollut tarjonnut lapselle turvaa. Hänelle tärkeitä paikkoja olivat koulu, jossa sai syödä kyllikseen, sekä kesälomilla kesäsiirtola, jossa hän tunsivat olonsa tasavertainen toisten lasten kanssa. (TYKL/aud/1120.)

Muiden muistoissa mummolat näyttäytyi onnellisena arjen pakopaikkana ja sitä muisteltiin yleensä lämmöllä. 1970-luvun lopussa syntynyt nainen korosti, että mummolassa tehtiin aina erilaisia asioita kuin kotona: mummolassa vietetty aika oli ”juhlaa”. Jos arkisia askareita tehtiin, niistä, kuten käsin tiskaamisesta, tehtiin erityinen ohjelmanumero. (Kuva 3, TYKL/aud/1119.) Sota-aikana syntynyt mies muisteli, kuinka vietti mummolassaan kaikki kesät aina ammattikouluikänsä asti. Ajalle tyypillisesti mummolassa tehtiin

Kuva 3. Mummolat olivat paikkoja, joissa arjen toimintavoista lomanvieton rutiinit siirtyivät luontevasti suvun nuorimmille jäsenille. Tässä kuvassa pieni tyttö on mummonsensa kanssa sienimetsässä 1980-luvun alkuvuosina. (TYKL/dg/7741.)

Kuva 4. Oma auto laajensi perheiden liikkumasädettä erityisesti 1960–1970-luvuilla, ja monet suvun jäsenistä muistelivatkin perheen autoja ja muita kulkupelejä yksityiskohdaisesti ja tarkoin. Kuvan poika on isänsä kanssa kalastusreissulla Norjassa 1970-luvun puolivälissä. (TYKL/dg/7790.)

töitä, mutta se oli mieluista: ”No tällänen yks nappula siellä meni aina mukana. Ja kun siel oli kaikkee hommaa, kun se oli umpimettää, niin sinne tehtiin peltoa, kannon nostoo ja kiven keräämistä.” (TYKL/aud/1129.) Monia kiehtoi mummolassa se, kuinka siellä oli aina paljon ihmisiä. ”Siel oli aina joku. Aina. Ja aina kahvi porisi ja istuttii [– –].” (TYKL/aud/1136.) Toinen muistelija nimitti mummolaansa ”Amerikaksi” viitaten mummolassa mahdollistuneisiin toiveisiin, unelmiin ja vapauteen (TYKL/aud/1142). Saman perheen sukupolvien muistoissa mummolat olivat mielenkiintoisia siinä suhteessa, että samaa paikkaa tarkasteltiin sekä vanhempien lapsuudenkotina että heidän lastensa mummolana.

Mummolat ja kesämökit linkittyivät myös tiiviisti toisiinsa, sillä mökit olivat varsinkin nuoremmilla sukupolvilla paikkoja, joissa oltiin yhdessä isovanhempien kanssa. Mökeillä muun muassa leikittiin, kalastettiin, saunottiin ja uitiin ja nähtiin sukulaisia, syksyllä marjastettiin ja sienestettiin. Mökkelämässä oli kuitenkin tapahtunut muutos sukupolvien välillä. Kun vanhemmat olivat viettäneet mökillä kesäisin pitkiä aikoja, heidän lapsensa olivat samalla mökillä enää vain lyhyempiä ajanjaksoja kerrallaan. (Esim. TYKL/aud/1118; TYKL/aud/1119, ks. myös Pitkänen 2011.) Lisäksi mökki tarjosi nuoremmille sukupolville paikan, jossa elämä saattoi olla mukavuuksiltaan paljon vaatimattomampaa kuin kotona. Näin nykyajan lapset saivat kosketuksen olosuhteisiin, joissa monen isovanhemmat elivät pysyvästi lapsuuden arkeaan. Kesämökki, toisin kuin vakituiset asuinpaikat, saattoi pysyä vuosikymmenistä toiseen. Mökki kantoi näin menneiden sukupolvien muistoja, kuten seuraavan muistelijan tapauksessa:

[– –] mun parhaat muistot on aina sit mökillä. [– –] varmaan 50-60 vuotta on ollut tämä. Tää on se merkityksellinen koska se on meidän ihan ikioma. Tää on aina ollut pysyvä paikka. Lapset ollaan muutettu pois kotoa, mutta tää paikka on se mikä on ollut. [– –] Et se on semmonen paikka, misä [edesmennyttä] isää mietitään. (TYKL/aud/1131.)

6. *Muistinpaikkana Karjala*

Lempiäisen suvun juuret ovat Karjalassa, osittain luovutetun Karjalan alueella. Tutkimuksessamme oli mukana muutama sukuseuran jäsen, joka oli joko syntynyt rajantakaisessa Karjalassa tai hänen vanhempansa olivat sieltä kotoisin. Omia kokemuksia luovutetusta Karjalasta oli enää harvalla. Eräälle 1930-luvulla syntyneelle sukuseuran jäsenelle merkittävä lapsuuden paikka oli Uudenkirkon mummola, jossa hän oli viettänyt veljensä kanssa pitkiäkin aikoja ilman vanhempia. Hän teki muistoissaan selvän eron Raumalla sijainneen mummolan ja Uudenkirkon mummolan välillä. Muistelussa oli mukana nostalgiaa: Uudellakirkolla lapset saivat esimerkiksi olla vapaasti, eikä haitannut, jos vaikka kengät olivat hujan hajan. (TYKL/aud/1117.) Kurkijoella syntynyt mies kuvaili puolestaan sinne jäänyttä kotitaloaan hyvin tarkkaan, vaikka ikänsä puolesta niin yksityiskohtaisia muistoja hänellä tuskin oli varhaislapsuudesta. Talo oli hänen isänsä rakentama, ja muistot sitoivat hänet sukupolvien jatkumoon.

Se oli semmosella järeellä kiviperustuksella oleva talo, ja kellarit alakerrassa, ja suorakaiteen muotoinen pitkä, pitkä talo, jossa oli semmonen keskusmuuri ja sitten kaakeliuunit, iso, iso päätupa ja sitten oli kolme makuuhuonetta. Ja, ja sitten siinä keittiö oli sen päätyhuoneen edessä ja, ja kaakeliuunit siihen aikaan hankittu. (TYKL/aud/1125.)

Fyysinen paikka oli näissä tapauksissa muuttunut luoksepääsemättömyytensä vuoksi muistinpaikaksi, joka on ”ensisijaisesti muistelutyössä tuotettu konstruktio”, kuten etnologit Outi Fingerroos on karjalaisuuteen liittyvässä tutkimuksessaan todennut. Ensimmäisen ja osittain toisen polven siirtokarjalaisille Karjala on muistojen Karjala, nuoremmille karjalaistaisille sukupolville puolestaan kertomusten Karjala (Fingerroos 2010, 22; 159). Fingerroosin mukaan uusi käsitys Karjalasta koostuu siirtokarjalaisten kokemasta menetyksen tunteesta ja siitä, kuinka me kaikki jaamme sen. Luovutettu Karjala saa myytisiä piirteitä; se on kertomusten ja toiveiden utopia (Fingerroos 2007, 27; 2010, 175).

Folkloristi Ulla Savolainen on kirjoittanut väitöskirjan evakkolapsina Karjalasta lähteneiden ihmisten muistelukirjoituksista. Hänen mukaansa evakkomatka on liminaalinen tila, kun on siirrytty Karjalasta Suomeen ja kodista kodittomuuteen. Evakkomatka voidaan näin tulkita eräänlaiseksi siirtymäriitiksi. (Savolainen 2015, 263.) Tämän tutkimuksen aineiston valossa karjalaisuus voidaan käsittää pitkälti juuri siirtokarjalaisuuden kautta. Karjalaisuus korostui niiden sukuseuran jäsenten kohdalla, joilla oli evakkotausta,

Kuva 5. Karjalasta evakkoon joutuneilla oli usein hyvin vaatimattomat lähtökohdat elämäänsä uusilla asuinseuduilla. Paimiossa sijainneen mökin kuvasta tuli tutkimushankkeen myötä tärkeä erälle Lempiäisten suvun sukuhaaralle. (TYKL/dg/7746.)

kuten Turussa syntyneellä sukuseuran jäsenellä: ”Mää en oo tualt Jorolan, mun vanhemmat on sit taas Johanneksesta, et me ollaan täysverisii karjalaisii” (TYKL/aud/1135). Vertailukohtana Etelä-Karjalassa asuneet sukuseuran jäsenet eivät tuoneet karjalaisuutta erityisesti esille, vaikka he fyysisesti asuivatkin Karjalaksi luettavalla alueella.

7. Visuaalisen muistelun kautta luodut elämistilat

Elämistiloja ei muisteltu pelkästään sanallisesti haastatteluissa tai kyselyvastauksissa, vaan myös visuaalisella muistelulla oli merkittävä osa tutkimusaineiston tuottamisessa. Sukuseuran jäseniltä tallennettiin arkistoon kaikkiaan 1 425 valokuvaa projektin aikana. Vanhimmat valokuvista sijoittuivat 1930-luvulle, uusimmat oli otettu projektin jo ollessa loppuvaiheessa syyskesällä 2017. Lisäksi projektin käyttöön luovutettiin valokuvia sukuseuran 2010-luvulla tekemiltä yhteisiltä matkoilta. Paikoilla kuten Turku ja Etelä-Viro oli näissä valokuvissa epäilemättä toissijainen merkitys, mutta ne olivat sukuseuraa kokoavia ja yhdistäviä tekijöitä, joihin matkalla mukana olleille liittyi muistoja. Kaiken kaikkiaan mainittavaa on, etteivät sukuseuran jäsenten kertomat muistot aina korreloineet projektiin hankkeeseen tallennettavaksi valittujen kuvien kanssa. Tämä kertoo kuitenkin siitä, että valokuvan haltijalle ne edustivat suvun ja sen paikkojen jatkumoa.

Sukuseuran jäsenten valitsemat henkilökohtaiset valokuvat olivat pääosin henkilöihin keskittyviä, mutta niiden kohteina saattoivat olla myös talot ympäristöineen. Tyypillisiä tämänkaltaisia kuvia olivat maaseudun miljööstä otetut mustavalkoiset kuvat – kotitilan rakennukset pihoineen ja peltoineen. Erityisen tärkeäksi erälle sukuhaaralle nousi tutkimushankkeen myötä esiin tullut valokuva huonokuntoisesta mökistä, johon monilapsinen perhe oli muuttanut jouduttuaan sodan aikana evakkoon Karjalankannakselta (Kuva 5, TYKL/dg/7746). Tyttäret totesivat äitinsä lapsuudenkodista, että kuva siitä tultaisiin tämän jälkeen jakamaan suvun kaikille jäsenille muistutukseksi vaatimattomista lähtökohdista, joissa perhe oli joutunut asumaan ja joista se oli selviytynyt (sähköposti 3.4.2017). Pelkkiä maisemakuvia joukossa oli vain muutama. Nämä kuvat edustivat pääasiassa lomakuvia, jotka oli otettu ulkomaan matkoilla.

Henkilökuvatkin kertoivat usein paikoista vaikkakin toissijaisesti; henkilön tai henkilöiden taustalla näyttäytyvä paikka oli usein merkityksellinen ja mainittu kuvan saatetekstissä. Eräässä kuvassa esimerkiksi selitettiin hyvin tarkkaan kuvauspaikka, ennen kuin lueteltiin kuvassa olleet henkilöt. ”Kuva otettu Puumalan Koivakassa, saimaanrannassa. Kauempana oikealla näkyy Partalan saarta. Kuvassa meidän perheen lisäksi [– –]” (TYKL/dg/6662.) Koivakka oli kyseisen muistelijan mummola, jossa hän vietti kaikki lapsuutensa kesät (TYKL/aud/1129). Poseeraus kuvat sijoittuivat useimmin kotiympäristöön, mutta niitä oli otettu paljon myös juuri mummoloissa tai muiden sukulaisten luona, niin ulkona kuin sisätiloissakin. Kaikkialta sukuseuran jäsenten kertomista paikoista valokuvia ei ollut muistoja dokumentoimassa. Tähän lienee vaikuttanut valokuvaustekniikan kehittyminen. Nykyisen kaltainen henkilökohtaisen elämän visuaalinen dokumentointi,

älypuhelimessa mukana kulkevan kameran läsnäolo kaikkialla ei ollut mahdollista. Kun saatavilla oli vain filmirullia käyttävä kamera, kuvauskohteet oli valittava tarkkaan.

Yksi visuaalisen muistelun muodoista tutkimusprojektissa olivat kognitiiviset kartat, jotka Turun ja Lappeenrannan haastattelutapahtumiin osallistuneet piirsivät lapsuutensa tärkeistä paikoista (Kuvat 6 ja 7). Heidät haastateltiin piirroksen valmistuttua, jolloin he avasivat muistinvaraisia mielikuviaan sanallisesti. Näihin piirroksiin tallentui valokuvia enemmän paikkoja, joista haastatteluissa kerrottiin, esimerkiksi lapsuuden leikkipaikkoja, kuten hiekkarannan venevalkama tai metsään sodan jäljiltä jäänyt korsu. Toiset piirrookset kuvasivat puolestaan lapsuuden elinympäristöä kokonaisvaltaisemmin jäsennellyn karttakuvan muodossa. Osa piirroksista oli ”kauniin kuvan piirtämistä”, tehtävän suorittamista, kun taas osa piirroksista tavoitti yksilöityä tietoa esimerkiksi lapsuuden kylä- ja pihapiireistä. Moniin kuviin tekijät lisäsivät myös kirjoitusta selvennyksiksi. Tutkijan kannalta kiehtovimmat piirrookset olivat monikerroksisia ja moniulotteisia sisältäen esimerkiksi ihmismaantieteilijä Kevin Lynchin mallin mukaisia reittejä, rajoja ja maamerkkejä (Virtanen 2017, 38–39; Lynch 2000).

8. *Lapsuuden muistellut elämistilat suvun yhteisenä kulttuuriperintönä*

Sodanaikaisten ja heti sodan jälkeisten sukupolvien muistoissa elämistila oli kodin maalaismaisessa lähiympäristössä, kun taas nuoremmille sukupolville tyypillistä on kulkeminen harrastuksiin, matkailu kaukasiinkin kohteisiin sekä liikkuminen virtuaalisessa maailmassa. Lapsuusmuistojen asuinpaikat määrittäytyivät pitkälti tekemisen kautta. ”Oltiin, tehtiin ja leikittiin”, tiivistä yksi haastateltavista (TYKL/aud/1121). Elämistila merkitsi luonnollisesti kotia ja kotipihaa, mutta niiden ympärillä oli laajempi lapsuuden reviiri rajoineen: koulu, maataloustyön paikat, lukuisat leikkipaikat ja uimarannat ja myöhemmillä sukupolvilla harrastukset. Asuinpaikasta ja sukupolvesta riippumatta haastateltavat muistelivat monipuolisesti kotinsa ympärillä ollutta luontoa sekä leikkipaikkoja ulkona. Yhteisiä leikkejä kavereiden kanssa muisteltiin poikkeuksetta jokaisessa haastattelussa. Rajat olivat joko siellä, minne kulkusäde jalkaisin, polkupyörällä tai kaupungeissa busseilla ylsi, tai ne saattoivat olla osittain vanhempien antamia. Kulkeminen reviirillä oli kuitenkin vapaata, vapaampaa kuin nykyään, huomautti muutama haastateltavista. Perheellä oli myös merkitystä elämistilan määrittäjänä. Muistoissa esiin nousivat myös tehdaspaikkakunnat ja varuskuntakasarmi. Näissä yhteisöllisyys oli sisäänrakennettua.

Kulttuuriperintöprosessin kannalta merkityksellistä eri-ikäisten Lempiäisten suvun jäsenten muisteluaineistossa on monipolvinen ja moniulotteinen muisteluverkosto, joka rakentuu suvun jäsenten yksityisistä mutta jaetuista muistoista. Näistä muistoista nousee esille mitä moninaisimpia lapsuuden elämänmenoon kuuluvia ilmiöitä, joita tässä artikkelissa on tarkasteltu elämistilojen käsitteen kautta. Lapsuuden muistellusta kokemusmaailmasta välittyy tutkimusaineistossa erilaisia sävyjä ja kerrostumia, joita purkamalla voidaan rakentaa ja ymmärtää eri sukupolvien lapsuuden kokemusmaailmaa sekä tapaa muistella lapsuutta. Yhden suvun muisteluaineisto vaikuttaisi myös piirtävän kuvaa koko

Suomen kansan itsenäisyyden ajan vaiheista muistellun ja osittain nostalgisoidun lapsuuden ja nuoruuden kuvausten kautta. Tässä muisteluaineistossa nousi erityisesti esille arjen kokemusmaailma: maaseudun ja kaupungin lapsuuden elämistilat mutta myös mummolat ja mökit. Nostalgisen muistelun kohteena olivat myös luovutetun Karjalan alueet. Suvun jäsenet olivat liikkuvaisia ja heidän muistoistaan rakentuu paikallisuuksien verkosto. Nämä verkostot, paikat ja niiden väliset suhteet sekä liikkumisen dynamiikka vaikuttavat ihmisten kotiseutukäsityksiin ja identiteetin rakentumiseen – siihen, mikä paikka tunnetaan ja tunnustetaan omaksi. (Ruotsala 2017, 24–25; Hannerz 1996.) Monipaikkaisuus ja liikkuvuuden jatkumo johtavat uudenlaiseen paikkaidentiteettiin ja todennäköisesti myös tarpeeseen luoda uudenlaisia yhteisöllisyyden muotoja. Yhden suvun monipaikkaisen kulttuuriperinnön tallentaminen ja esilletuominen ovat väyliä sanallistaa ja tuoda julki suvulle yhteistä, merkityksellistä ja samalla usein syvästi henkilökohtaista menneisyyttä.

Lähteet

Arkistolähteet

Turun yliopiston Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitoksen arkisto, kansatieteen kokoelma (TYKL):

Haastatteluaineisto:

TYKL/aud/1117, TYKL/aud/1118, TYKL/aud/1119, TYKL/aud/1120, TYKL/aud/1121, TYKL/aud/1122, TYKL/aud/1124, TYKL/aud/1125, TYKL/aud/1126, TYKL/aud/1129, TYKL/aud/1131, TYKL/aud/1133, TYKL/aud/1135, TYKL/aud/1136, TYKL/aud/1137, TYKL/aud/1138, TYKL/aud/1142, TYKL/aud/1143, TYKL/aud/1151, TYKL/aud/1157

Sitomaton primääriaineisto:

TYKL/spa/1190

Valokuvat:

TYKL/dg/7746, TYKL/dg/6437, TYKL/dg/6608, TYKL/dg/6662, TYKL/dg/7741, TYKL/dg/7746, TYKL/dg/7790
sähköposti 3.4.2017 Eija Schwartzin hallussa.

Verkkolähteet

Lempiaisten sukuseuran kotisivut. www.lempiaistensukuseura.fi [viitattu 7.2.2018].

Kirjallisuuskäsitteet

EHN, BILLY – LÖFGREN, ORVAR 1982: *Kulturanalys: ett etnologisk perspektiv*. Liberförlag, Lund.

——— 2007: *När ingenting särskilt händer. Nya kulturanalyser*. Brutus Östlings bokförlag Symposion, Stockholm.

ENGES, PASI – HELMO, ANNE – MAHLAMÄKI, TIINA – VIRTANEN, TIMO 2015: Tila, paikka ja ympäristö. KOURI, JAANA (toim.): *Askel kulttuurien tutkimukseen*, 133–150. Scripta Aboensia 3. Turun yliopisto, Turku.

ERIKSEN, THOMAS HYLLAND 2015: *Public Anthropology*. RUSSELL H. BERNARD ja CLARENCE C. GRAV-

- LEE (toim.): *Handbook of Methods in Cultural Anthropology*. 2. painos. Rowman & Littlefield, Lanham, Boulder, New York ja Lontoo.
- FINGERROOS, OUTI 2010: *Karjala utopiana*. Nykykulttuurin tutkimuskeskuksen julkaisuja 100. Nykykulttuuri, Jyväskylä.
- 2007: Uuskareliaanit nyky-Karjalassa. OUTI FINGERROOS ja JAANA LIPPONEN (toim.): *Nykytulkintojen Karjala*, 16–34. Nykykulttuurin tutkimuskeskuksen julkaisuja 91. Nykykulttuuri, Jyväskylä.
- HANNERZ, ULF 1996: *Transnational Connections: Culture, People, Places*. Routledge, London & New York.
- HOIKKALA, TOMMI – PAJU, PETRI 2008: Entä nuoremmat sukupolvet? Sukupolvitutkimus ja nuorisopolitiikka. SEMI PURHONEN, TOMMI HOIKKALA ja J. P. ROOS (toim.): *Kenen sukupolveen kuulut? Suurten ikäluokkien tarina*, 270–294. Gaudeamus, Helsinki.
- HÄMEENAHO, PILVI – YLIPULLI, JOHANNA – SUOPAJÄRVI, TIINA 2018: Kulttuurintutkimus osana yhteiskuntaa. PILVI HÄMEENAHO, JOHANNA YLIPULLI ja TIINA SUOPAJÄRVI (toim.): *Soveltava kulttuurintutkimus*. Tietolipas 259. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Tampere.
- KALLIALA, MARJATTA 1999: *Enkeliprinsessa ja itsari liukumäessä. Leikkikulttuuri ja yhteiskunnan muutos*. Gaudeamus, Helsinki.
- KORKIAKANGAS, PIRJO 1996: *Muistoista rakentuva lapsuus. Agraarinen perintö lapsuuden työnteon ja leikkien muistelussa*. Kansatieteellinen arkisto 42. Suomen Muinaismuistoyhdistys, Helsinki.
- 2005: Muistoista tulkintaan – muisti ja muisteluaineistot etnologian tutkimuksessa. PIRJO KORKIAKANGAS, PIA OLSSON ja HELENA RUOTSALA (toim.): *Polkuja etnologian menetelmiin*, 129–147. Ethnos toimitte 11. Ethnos ry, Helsinki.
- KOSKIHAARA, NIINA – MÄKI, MAIJA (toim.) 2017: *Sukupolvien äänet. Lempiäisten sukuseuran jäsenten lapsuus- ja nuoruusmuistoja*. Scripta Aboensia 5. Turun yliopisto ja Lempiäisten sukuseura.
- LAPPI, TIINA-RIITTA 2007: *Neuvottelu tilan tulkinnosta. Etnologinen tutkimus sosiaalisen ja materiaalisesta ympäristön vuorovaikutuksesta jyvaskyläläisissä kaupunkipuhunnoissa*. Jyväskylän yliopisto, Jyväskylä.
- LATVALA, PAULIINA 2000: Mikä määrittää suvun muistitiedosta kertomista? *Elore* 2/2000. Suomen Kansatietouden Tutkijain Seura ry, Joensuu. Saatavilla http://www.elore.fi/arkisto/2_00/lat200.html.
- LEFEBVRE, HENRI 1974: *De l'espace*. Economica, Paris.
- 1991: *The Production of Space*. Blackwell Publishing, United Kingdom.
- LILLBROÄNDA-ANNALA, SANNA 2014: Kulttuuriperintö prosessina ja arvottamisen välineenä. TYTTI STEEL, ARJA TURUNEN, SANNA LILLBROÄNDA-ANNALA ja MAIJA SANTIKKO (toim.): *Muuttuva kulttuuriperintö. Det föränderliga kulturarvet*, 19–61. Ethnos-toimite 16. Ethnos ry, Helsinki.
- LUOTO, ILKKA – LUNDGREN, MAIJA 2017: Osallistuminen ja maaseudun paikkaperustainen kehittäminen: aluetieteilijä ja kansatieteilijä yhteisellä tutkimustaipaleella. OUTI FINGERROOS, NIINA KOSKIHAARA, SANNA LILLBROÄNDA-ANNALA ja MAIJA LUNDGREN (toim.): *Yhteiskuntaetnologia*, 208–239. Tietolipas 255. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.
- LYNCH, KEVIN 2000: *The Image of the City*. MIT Press, Cambridge.
- MASSEY, DOREEN 2008: *Samanaikainen tila*. Vastapaino, Tampere.
- MERILÄINEN-HYVÄRINEN, ANNELI 2014: Kun kaivos tuli kotiin. Sotkamon Talvivaara: menetyt paikat ja niiden kulttuuriperintö. TYTTI STEEL, ARJA TURUNEN, SANNA LILLBROÄNDA-ANNALA ja MAIJA SANTIKKO (toim.): *Muuttuva kulttuuriperintö. Det föränderliga kulturarvet*, 207–242. Ethnos-toimite 16. Ethnos ry, Helsinki.
- NIEWÖHNER, JÖRG 2016: Yhteistyöstävä antropologia. Kuinka edistää refleksiivisyyttä kokeellisesti. JUKKA JOUHKI ja TYTTI STEEL (toim.): *Etnologinen tulkinta ja analyysi. Kohti avoimempaa tutkimusprosessia*, 81–125. Ethnos-toimite 18. Ethnos ry, Tallinna.
- O'DELL, TOM – WILLIM, ROBERT 2015: Rendering culture and multi-targeted ethnography. *Ethnologia Scandinavica* 45, 89–102.
- PITKÄNEN, KATI 2011: *Mökkimaisema muutoksessa. Kulttuurimaantieteellinen näkökulma mökkeilyyn*. Yhteiskuntamaantiede, Itä-Suomen yliopisto.
- ROIIVAINEN, PÄIVI 2016: *Puettu lapsuus. Löytöretkiä lastenvaatteiden saarille*. Kansatieteellinen arkisto

56. Suomen Muinaismuistoyhdistys, Helsinki.
- RUOTSALA, HELENA 2017: Monipaikkainen arki kansatieteellisen tutkimuksen kohteena. NIINA KOSKIHAARA ja MAIJA MÄKI (toim.): *Sukupolvien äänet. Lempiäisten sukuseuran jäsenten lapsuus- ja nuoruusmuistoja*, 23–31. Scripta Aboensia 5. Turun yliopisto ja Lempiäisten sukuseura.
- RÄSÄNEN, MATTI 1997: Kansan kulttuurista ihmisen arkeen. Tutkimuksen painopistealueita toisen maailmansodan jälkeen. MATTI KORHONEN ja PEKKA LEIMU (toim.): *Näkökulmia kulttuurin tutkimukseen*, 21–32. Turun yliopiston täydennyskoulutuskeskus, Turku.
- SAVOLAINEN, ULLA 2015: *Muisteltu ja kirjoitettu evakkomatka. Tutkimus evakkolapsuuden muistelukerannon poetiikasta*. Kultaneito XV. Suomen Kansantietouden Tutkijain Seura, Joensuu.
- SMITH, LAURAJANE 2006: *Uses of Heritage*. Routledge, New York.
- STULL, DONALD D. – SCHENSUL, JEAN J. (toim.) 1987: *Collaborative Research and Social Change; Applied Anthropology in Action*. The Institute for Community Research, Boulder, Co, Westview.
- TUAN, YI-FU 2004: Sence of Place: Its Relationship to Self and Time. TOM MELS (toim.): *Reanimating Places. A Geography of Rhythms*, 45–55. Aldershot, Ashgate.
- UKKONEN, TAINA 2000: *Menneisyyden tulkinta kertomalla. Muistelupuhe oman historian ja kokemuskerptomusten tuottamisprosessina*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 797. Suomalaisen kirjallisuuden seura, Helsinki.
- 2015: *Muistitiedon keruuopas sukututkijoille ja muille sukumuistojen tallentajille*. Suomen Sukututkimusseuran oppaita 2. Suomen Sukututkimusseura, Helsinki.
- VANHA-SIMILÄ, MARIA 2017: *Yhtiöön, yhtiöön! Lapsiperheiden arki Forssan tehdasyhteisössä 1950–1970-luvuilla*. Kansatieteellinen arkisto 58. Suomen muinaismuistoyhdistys, Helsinki.
- VEHKALAHTI, KAISA 2014: Muisteltu ja kerrottu nuoruus 1920-1930-luvulla syntyneiden omaelämäkerrallisissa teksteissä. KAISA VEHKALAHTI ja LEENA SUURPÄÄ (toim.): *Nuoruuden sukupolvet Monitieteisiä näkökulmia nuoruuteen eilen ja tänään*, 58–87. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 152. Nuorisotutkimusverkosto, Helsinki.
- VIRTANEN, TIMO J. 1994: Pakananmaa ja naisvankila. Paikoista, rajoista ja ympäristöistä kaupunkikeskustelussa. PEKKA LEIMU (toim.): *Arki ja ympäristö. Matti Räsänen 60-vuotisjuhlakirja* 8.5.1994. Scripta ethnologica aboensia 41, Turun yliopiston kansatieteen julkaisuja, 19–35. Ethnology in the University of Turku, Turku.
- 2017: Visuaalinen muisti – kuvallisia kertomuksia. NIINA KOSKIHAARA ja MAIJA MÄKI (toim.): *Sukupolvien äänet. Lempiäisten sukuseuran jäsenten lapsuus- ja nuoruusmuistoja*, 33–50. Scripta Aboensia 5. Turun yliopisto ja Lempiäisten sukuseura.

MAIJA MÄKI und EIJASCHWARTZ: “Ich lebe immer noch diese Orte“ – Gelebte Räume in der Gedächtnisgeschichte der Familie Lempiäinen

Der vorliegende Artikel gibt einen Überblick über die Gedächtnisgeschichte der Mitglieder des finnischen Familienverbandes Lempiäinen. Unser besonderes Interesse gilt der Frage, wie und mit welchen kulturellen Bedeutungen die gelebten Räume der Kindheits- und Jugendjahre der Mitglieder des Familienverbandes vorkommen. „Gelebter Raum“ (*lived space*), ursprünglich ein Begriff aus dem humangeographischen Forschungsbereich und in die Kulturwissenschaft übernommen, gründet sich auf die persönlichen Erfahrungen und Erlebnisse in und die Kenntnis der eigenen Umgebung. Das umfasst, zum Beispiel die unterschiedlichen Orte und Gebäude, aber auch Alltagstätigkeiten und Menschen in der eigenen Umgebung – alles typische Forschungsobjekte der Europäischen Ethnologie beziehungsweise, traditioneller, der Volkskunde.

Der Artikel beschreibt auch den Prozess der Schaffung von Kulturerbe durch die Sammlung, Dokumentation und Speicherung des oben genannten Forschungsmaterials im Rahmen eines Kooperationsprojektes zwischen dem Familienverband Lempiäinen und dem Fachbereich Europäische Ethnologie an der Universität Turku. Dieses Projekt wurde in den Jahren 2014 bis 2017 durchgeführt und dessen Ergebnisse in dem Buch “Sukupolviäänet. Lempiäisten sukuseuran jäsenten lapsuus- ja nuoruusmuistojä” (Stimmen von Generationen. Kindheits- und Jugenderinnerungen der Mitglieder des Familienverbandes Lempiäinen) publiziert.

Basierend auf der oral-history Methode wurde die Gedächtnisgeschichte in umfangreichen Feldforschungen in den Jahren 2015 und 2016 gesammelt. Hierbei handelt es sich zum größten Teil um mündliche themenorientierte Interviews, aber auch um Online-Fragebögen und eigenverfasste Lebenserinnerungen. Insgesamt nahmen 74 Mitglieder des Familienverbandes Lempiäinen an dem Projekt teil. Der Großteil von ihnen ist in den 1930er und 1940er Jahren geboren, der jüngste Teilnehmer war 9 Jahre, die älteste Teilnehmerin 86 Jahre alt. Wichtig für das Projekt waren auch die Fotografien, die die Teilnehmer zur Verfügung gestellt haben – insgesamt fast 1500 – und die aus dem Gedächtnis gezeichneten kognitive Karten des jeweiligen Heimortes oder einer anderen wichtigen Umgebung.

Als Methode für die Bearbeitung des Forschungsmaterials wurde die Kulturanalyse benutzt, die charakteristisch ist für die ethnographische Forschung und mit Hilfe derer das alltägliche Leben und dessen kulturelle Bedeutung untersucht werden. Hierbei wurde das Forschungsmaterial unter dem Aspekt des gelebten Raumes thematisch analysiert. Die hieraus resultierenden Erkenntnisse spiegeln die unterschiedlichen Umgebungen wider, an die sich die Mitglieder des Familienverbandes Lempiäinen erinnert und von denen sie erzählt haben – beziehungsweise an die sie sich erinnern und von denen sie erzählen wollten.

Die für die Mitglieder des Familienverbandes wichtigen gelebten Räume ihrer Kindheits- und Jugendjahre waren unterschiedlich und finden sich sowohl auf dem Land als auch in der Stadt, in der näheren Umgebung des Elternhauses oder in vielen Fällen auch in der Umgebung der weiter entfernt wohnenden Großeltern, der Sommerhäuser und der weiteren Verwandtschaft. Es hat sich auch gezeigt, dass die verlorene Heimat Karelien eine nostalgische Bedeutung für die als Kind aus Karelien evakuierten Personen hat. Der gelebte Raum der Mitglieder des Familienverbandes Lempiäinen umfasst vielfältige Aspekte des Alltags, zum Beispiel Schule, Hobbies und Reisen. Die Erinnerungen waren zum einen individuell, haben zum anderen aber auch den Charakter eines kollektiven Gedächtnisses und spiegeln in gewisser Weise die Geschichte ganz Finnlands während der ersten hundert Jahre seiner Unabhängigkeit wider.

Maija Mäki
maiya.j.maki@utu.fi
Kansatiede
20014 Turun yliopisto

Eija Schwartz
eija.a.schwartz@utu.fi
Kansatiede
20014 Turun yliopisto